

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Specvlvm Privilegiorum Regularivm In Commvni

Pedro <de los Angeles>

Coloniæ Agrippinæ, 1681

Punctum V. De privilegiis eligendi judicem conservatorem, Regularibus
conceßis.

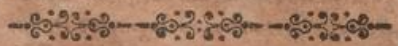
[urn:nbn:de:hbz:466:1-61715](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61715)

eam redditibus, & proventibus transferant ad Monasterium, cui ille unitur. Pelliz. tract. 8. c. 7. sect. 2. n. 109.

Bona Monasteriorum Monialium, quae de feruntur, fratribus sui Ordinis applicantur.

151. Sed notandum est bona Monasteriorum Monialium, quae omnino destituuntur, applicanda esse Monasteriis Fratrum, quibus dicta Moniales erant subjectae, ut concessit nobis Carmelitis Sixtus IV. in Bulla: *Dum attenda meditatione*, quae est Mare Magnum Ordinis, illis verbis: *Cum aliquando contingat Monasteria Monialium dicti Ordinis Monialibus destitui, adeo, ut de eorum reformatione spes nulla super sit, convenientiusque sit, quod illorum sic destitutorum bona ad ipsos Fratres deveniant, quorum erant cura commissa, quam ad alios, illa, quae sic destituta extant, & destitui contigerit in futurum, cum eorum bonis omnibus, perpetuis usibus Fratrum domibus dicti Ordinis eisdem destituti Monasterii propinquioribus applicamus. Ita ut fratres ipsi possint de illis, & de eorum Monasteriorum structuris, & adificiis, pro eorum voluntate disponere Proviso, quod illorum Ecclesiae, & Oratoria ad profanos usus non recedantur, sed in illis quandoque Divina officia celebrentur. Haec ultima clausula est conformis sacris Canonibus, sap. quae semel 19. q. 3. juxta supradicta num. 142. Dictam Sixti IV. Bullam referunt Pellizzar. sup. n. 108. Lezana tom. 1. p. 2. c. 25. n. 48. & tom. 2. c. 19. n. 50. Idem concessisse eundem Sixtum IV. Bulla 33. Praedicatoribus testatur ex illis Frater Joannes a Cruce de privileg. lib. 2. c. 9. dub. 2. concl. 2. ubi addit eundem Sixtum IV. Bulla 14. Minoribus concessisse, bona Monasteriorum Monialium destru-*

torum ipsis subjectarum, licet non sint sui Ordinis, applicanda esse Minoribus Monasterii vicinioris.

PUNCTUM V.

De privilegiis eligendi judicem conservatorem, Regularibus concessis.

152. Conservator, ut in presenti accipitur: est judex a Papa delegatus, ad tuendos Regulares ab injuriis illis illatis, & illorum bona, jura, & privilegia defendenda. Dicitur delegatus: quia Conservator ex jure communi non est judex Ordinarius, cum jurisdictioni illi concessa, non competat ratione officii, sed ratione delegationis. Quod intelligendum est, nisi in Bulla conservatoria expresse concedatur, ut Conservator tanquam judex Ordinarius procedat: quod Conservatoribus Religionum, ob earum privilegia competere, infra dicemus. Dicitur a Papa delegatus, vel constitutus: quia solius Summi Pontificis est, hos judices Conservatores instituere, seu ad illos instituendos facultatem praebere: quod nec Nuntius, nec Legatus a latere facere potest. Additur denique: *ad tuendos, &c.* quia hic est finis per se intentus in constitutione Conservatorum; ob idque *defensores* etiam vocantur; Cui enim Religiosi in suis causis cum saecularibus personis, & aliis extraneis, nullum habeant judicem praeter Summum Pontificem, ad quem immediatè recurrere magni

Quid sit Conservator, & ob quam rationem sit concessus?

est detrimenti, & incommodi tam pro ipsis, quam pro aliis, qui cum Regularibus, quoadque lites habent, ideo Summi Pontifices, ut huiusmodi incommodis occurrerent, pro eisdem Regularibus iudices Conservatores statuere, qui eos defenderent à manifestis iniuriis: & ex hoc Conservatores vocantur, *cap. 1. & final. de Officio iudicis deleg. in 6.* materiam istam pro praxi adeo necessariam aliqui nimis breviter percurrunt, alii latissimè tractant; media via incidimus, in tres §§. Punctum istud dividentes. In primo privilegia eligendi Conservatores proponemus, & modum, & formam talis electionis explicabimus. In secundo qualitates pro eligendis in Conservatores in jure, & privilegiis requisitas. In tertio amplitudinem potestatis, ac jurisdictionis illorum ponderabimus.

§. I.

Diversa proponuntur privilegia, pro Conservatoribus eligendis, & quomodo designati teneantur electionem acceptare, necnon modus, quo eligendi sunt, explicatur.

Privilegia pro eligendis iudicibus conservatoribus, 153. Omnes Regulares utriusque sexus habent à Sede Apostolica facultatem nominandi, ac designandi iudices Conservatores, qui ipsorum publicent privilegia, ac eisdem Religiosis efficacis defensionis præsidio assistant, & faciant eos gau-

dere privilegiortum suorum pacifica possessione, non permittendo per alios quoscumque eos molestari, & adversus molestatos per censuras procedendo; etiamsi opus fuerit invocando auxilium brachii secularis. Sic enim concessit nobis Carmelitis Sixtus IV. in celebri ille Bulla: *Dum attendit*, quæ est *Mare magnum Ordinis*, & idem eundem Sixtum IV. concessisse quatuor Ordinibus mendicantibus, testatur Rodriguez *tom. 1. qq. Regular. quest. 65. art. 5.* Specialiter hoc habent Patres Dominicani à Pio V. Bulla incipiente: *Ad hoc nos Deus*, in compend. Prædicatorum, ut testatur M. Fr. Joannes à Cruce *tract. de privileg. lib. 2. cap. 10. initio*, & Julius II. in Bulla. *Alias venerabilem*, anno 1507. edita. Idem concessit idipsum Ordini Minimorum, teste Laurent. Peytin. *tom. 1. privileg. Minimor. ad Constitut. Julii II. num. 4.* Idem eisdem Minimis concessit Clemens VII. Bulla *Conquestionem*, anno 1524. Amplissimam etiam circa hoc concessionem fecit Greg. XIII. Societati Jesu in Bulla: *Aequum reputantes*, quæ est inter Bullas hujus Pontificis in 2. *tom. Bullar. num. 1.* De aliis etiam privilegiis circa hoc Ordinibus concessis, latè agit Barboza *de offic. & potest. Episcop. alleg. 106. à num. 5.* Sed hæc modo recensuimus, quia ad illa multoties toto hoc puncto recurremus. § Porro in omnibus dictis privilegiis, & aliis, quæ præmittimus, communicant omnes Religiones, quæ privilegium habent communicationis cum aliis, uti docet Lezana *tom. 1. part. 1. cap. 3. nu. 17. & part. 2. cap.*

cap. 10. num. 5. & supponit Ioannes à Cruce lib. 2. cap. 10. per totum, ac sic esse decisum à Sacra Congregatione restatur Barbosa in collect. bullar. verb. Conservator.

Conser-
vatores
electi
tenentur
suam e-
lectio-
nem ac-
ceptare.

154. Conservatores autem electi à Regularibus ex vi horum privilegiorum, nisi Religiosi fuerint, tenentur sub peccato mortali hoc munus acceptare; ob speciale mandatum Summorum Pontificum, qui id ipsis præcipiunt sub gravissimis pœnis. Nam Julius II. id præcipit sub pœna excommunicationis. Pius V. idem jubet sub excommunicationis, & suspensionis pœna, latae sententiæ soli Papæ reservatæ. Rodriguez qq. Regul. tom. 1. quest. 65. art. 4. Pellizzar. tract. 8. cap. 8. sect. 4. num. 97. Pottel. in dub. Regul. verb. Conservatores, num. 3. N. Antonius à Spiritu sancto tract. 2. de privileg. disp. 1. sect. 4. num. 268. Peyrin. tom. 1. privileg. Minor. Constitut. 4. Julii II. num. 30. Lezana tom. 1. parte 3. cap. 10. num. 18. § Diximus nisi Regulares fuerint. Nam isti ex privilegio speciali ipsis concessio, non tenentur acceptare iudicaturas, vel commissiones à Sede Apostolica iunctas. Ita concessit Carmelitæ Sixtus IV. Bulla 37. Prædicatoribus Honorius V. Bulla 6. Minoribus Gregorius IX. Bulla 2. & Cælestinis, ac Benedictinis Eugenius IV. illis in Bulla 7. isti in Bulla 9. ut restatur Doctissimus Dominicanus Joannes à Cruce tract. 1. de privileg. lib. 2. cap. 10. dub. 1. conclus. 3. § Nobis autem Carmelitæ Excalceatis prohibetur Conservatoris iudicis vice fungi, nisi ex mandato expresse Summi Ponti-

ficis, sub pœna privationis officii, & vocis, ac loci per sex menses; in nostris constitutionibus, ab Alexandro VII. confirmatis 3. part. cap. 13. numero 5.

155. Semel autem designato Conservatore pro una causa, eoque acceptante, non potest alius pro eadem causa nominari: quia jam talis nominatus auctoritatem habet à Sede Apostolica pro illa causa. Qua privari non potest, nisi gravitate de novo urgente, ut si nominatus, infirmitate, aut alia iusta causa impediatur à prosecutione talis causæ; vel si nolit, aut malitiose in ea procedat. A Cruce dub. 1. concl. 4. Lezana numer. 19. Antonius à Spiritu sancto num. 208. Rodriguez tom. 1. quest. 65. art. 1. § Ex privilegiis autem supra relatis, specialiter ex privilegio Pii V. Bulla 28. pro Prædicatoribus, & Gregor. XIII. Bulla 18. pro Jesuitis, quilibet Conservatorum potest prosequi articulum per alium inchoatum, licet qui inchoavit, nullo sit Canonico impedimento præpeditus.

156. At ipse iudex Conservator licet ex jure communi non possit alterum subdelegare ex cap. final. de officio deleg. in 6. ut num. 152. dicebamus, exceptis citationibus, & sententiarum denuntiationibus, nisi aliter eis committatur; Sunt enim iudices delegati, & tales ut in dicto cap. final. dicitur: *Vices suas nulli committere possunt, nisi hoc eis competierit ex beneficio litterarum.* Nihilominus attentis supra relatis privilegiis, id manifeste potest: quia in eis conceditur facultas ad delegandum suam jurisdictionem & au-

Semel uno electo Conservatore, non potest pro illa causa alius eligi.

Judex Conservator Regularium potest aliis suas vices committere.

& auctoritatem, ut patet ex Bulla Sixti IV. pro Carmelitis, illis verbis: *per se, vel alium, vel alios, &c.* & Clementis VII. pro Minimis: *per vos, vel alium, seu alios.* Quod idem concessit Gregorius XIII. pro Jesuitis: imo ibi expressè eos iudices Ordinarios appellavit, & merito; Nam dantur ad universitatem causarum, ut patet ex illis verbis Sixti IV. pro Carmelitis: *In quibuscumque causis per eos promovendis, quacumque ratione.* Quod idem indulgit Clemens VII. Minimis, Pius V. Dominicanis, & Gregorius XIII. Jesuitis: iudex autem ad universitatem causarum, Ordinarius est, ut tradit Glossa *cap. cum causam, de appellationibus*; & sic potest subdelegatos creare, aliisque suas vices committere; dummodo isti habeant omnes conditiones, quas pro iudicibus Conservatoribus necessarias esse dicemus §. *sequenti.* Pellizzar. *tract. 8. cap. 8. sect. 4. num. 81. & 106.* Peyrin. *tom. 1. privileg. Constit. 5. Gregor. IV. §. 1. num. 2.* Tambur. *de jure Abbatum, tom. 3. disp. 17. quest. 1. nu. 6.* Bordon. *tom. 3. resolut. 95. num. 9.* Moneta *de Conservatorib. cap. 7. quest. 2. num. 58.* Rodriguez *tom. 1. quest. 65. art. 10.* Barbolà *de offic. & potest. Episcop. alleg. 106. num. 2. & 3.* Lezana *tom. 1. part. 3. cap. 10. num. 25. & 26.* qui benè advertit hinc sequi non esse necessarium, quòd in citatione inferant litteras Conservatorias; sed sufficere si instar aliorum iudicum Ordinarium, de eis constet in actis Notarii Curiae ordinarii.

Morte
Pontifi-

157. Licet dentur plures auctores asserentes officium Conservatoris

extingui, & expirare per obitum Patris concedentis, quoad negotia non cœpta; eo, quòd Bonifacius VIII. in *cap. final. de offic. iudicis delegati in 6.* dicat: *Officium quoruncumque Conservatorum, quoad non cœpta negotia per obitum concedentis expirare*; quam Constitutionem Gregorius XV. in Bulla, quam multoties hoc puncto infra addacemus, innovavit, & confirmavit, quod est conforme juri communi, secundum quod facultas delegati, re integra, seu in causa non cœpta, a morte, aut morte delegantis expirat. Ita Chokier *de iurisdic. Ordinari in exempt. part. 1. quest. 39. num. 14.* Barbol. *de offic. & potest. Episcop. allegat. 106. num. 50.* §. Nihilominus si attendamus ad privilegia supra adducta Religionum, non cessat munus Conservatorum ob mortem Pontificis, quia eliguntur virtute concessionis factæ Religioni, quæ est perpetua, & ideo etiam talis facultas, & privilegium est reale, non Personale. In illo autem *cap. final.* sermo est de Conservatoriis personalibus, concessis privatis personis; non de realibus concessis Religionibus, quæ sunt perpetuæ. Rodriguez *tom. 1. quest. 65. art. 6.* Miranda *in Manual. tom. 2. quest. 47. art. 6.* Lezana *tom. 1. part. 3. cap. 10. num. 20.* Antonius à Spiritu sancto *tract. 2. dispus. 1. sect. 4. num. 209.*

Sed inquires primò: quando, & quomodo Conservatores iudices Regularium in cognoscendis causis ipsorum, possunt adhibere Assessorem, Notarium, & testes? Respondetur ex Pellizzar. *sup. num. 112.* N. Lezana

cis non
expirat
facultas
Conser-
vatoris.

Modus
quo se
debent
Conser-
vatores
habere

in assu-
mendis
Assesso-
ribus,
Notariis
& testi-
bus.

zana num. 77. quod Bonifacius VIII. in citato cap. final. de offic. deleg. in 6. quod confirmatur, & innovatur per Constitutionem Gregorii XV. infra adducenda observare jubet id, quod ipse alias præceperat de iudicibus delegatis observari, in cap. statutum de rescriptis in 6. ubi sic dicitur: Assessorum autem, ut quandoque faciunt aliqui fraudulenter, nisi eo indigeat, quod conscientia relinquatur ejusdem, sibi nequaquam adjungat; alioqui de suo proprio teneatur providere eidem. Si autem indigeat, ipsam neutri parti suspectum assumens, et de competentis salario, providè moderando ab eo, faciat à partibus communiter provideri. Notarium verò, vel Notarios in causa sibi commissa scribentes, qui plurimum in exigendo salario metas rationis excedunt (ut ad ipsius spectat officium) prudenter refranet. Nec cum ipsis, aut cum Assessore prefato lucrum participet ullo modo. Si quid autem contra Constitutionem præsentem receperit, ad ipsius restitutionem integrè teneatur, nulla eorum quibus restitutio faciendæ fuerit remissione nullatenus profuturæ eidem. Pro ferendo quoque testimonio (prætextu cujus aliqui alios fraudulenter interdum à iudicibus vocari procurant, ut eos laboribus, & expensis fatigent, aut extorqueant aliquid ab eisdem,) nullam ullatenus convocet, nisi quando conditio, & status causa requirerent. Sed nec tunc (nisi à producente) competentes vocato pro testimonio, veniendo, & redeundo faciat ministrari expensas. Quidquid autem contra præmissa, vel eorum aliquid contigerit attentari, sit ipso jure irritum, & inane. Haec enim Pontifex Bonifacius.

158. Inquires secundò ad quem pertinet Conservatorem nominare, seu designare? Aliqui dicunt hoc private non competere Prælati, sed ipsis cum suo capitulo, seu communitate, cujus consensu debet eligi, seu designari, quia eligitur in favorem totius Monasterii: ergo ad ejus electionem totus Conventus debet concurrere, secundum illam regulam: Quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet. Sic Bordonus tom. 3. resolut. 95. num. 16. Pellizzar. tr. 8. cap. 17. sect. 4. num. 86. § Verum licet hoc ita sit stando in jure communi; nihilominus secundum privilegia superius relata, quæ amplissima sunt, possunt omnes Prælati, etiam locales, imo singuli Religiosi particulares, nominare sibi iudices Conservatores, uti ex concessione Sixti IV. pro Carmelitis. Pii V. pro Prædicatoribus, Julii II. pro Minimis, & Gregorii XIII. pro Jesuitis, probant Lezana supra num. 80. Antonius à Spiritu sancto numero 198. Joannes à Cruce libro 2. cap. 10. initio. § Electus autem in Conservatorem tenetur ostendere Ordinario suam facultatem; quia sic decrevit Gregorius XV. in sua Constitutione illis verbis: Eiusque electionis, seu assumptionis documentum penes aucta Curia Ordinariorum exhibere, & dimittere teneantur. Lezana num. 85. Peyrin. tom. 2. privileg. Minim. constit. 5. Gregorii XV. num. 39.

Elige-
re Con-
servato-
rem per-
tinet ad
Præla-
tum Re-
gularem.

159. Inquires tertio, quæ forma adhiberi possit ac debeat à Regularibus, ad eligendum, vel restituendum iudicem Conservatorem? Respondetur, quod sub his, vel similibus verbis

Forma
eligendi
iudicem
Conser-
vatores

Rrr

mu-

mutatis alias mutandis, talis electio, seu constitutio fieri potest. Quæ proponit Laurent. Peyrin. *in suo formulario, in litt. C. cap. 20.* (Frater, N. Ordinis, N. Generalis (vel si Prior fuerit, Conventus N. Prælati) Domino N. salutem in Domino. Sedes Apostolica Regularium Personarum, quæ relicto sæculo Dei sese obsequio manciparunt, quieti, ac tranquillitati consulere cupiens, ad ea, quæ Religiosum eorundem propositum impedire possunt, removenda sollicitè semper, ac paternè intendit. Contuens igitur refrigerante charitate sic complurium iniquitatem abundare, ut succensa, veluti ignis, eorum impietas, contra Ecclesias, ac Regulares Personas eo validius inflammetur, quo eas infirmiores esse, vel qui easdem tueantur rursus cernit compertit: huiusmodi molestis oribus, præsumptoribus, atque injuriolis hominibus sese opponere, eorundemque temeritatem compescere, quam maxime cupiens, Viros gravitate, autoritateque præcellentes, necnon in Ecclesiastica dignitate constitutos, qui eas ab appetitis injuriis & vexationibus tuerentur in Protectores, Conservatoresque eligendi facultatem, gratiosè concessit, ac liberaliter impetivit. Quo sane beneficio nostræ Provinciæ (vel nostri Monasterii) fratres sui peroptantes, Vestræ Dominationis pietati, virtuti, doctrinæ, ac zelo, necnon in agendis prudentiæ summo opere fidentes, unanimi voce, ac suffragio pro tali negotio Conservatorem libentissimè elegerunt: quatenus videlicet juxta

Canonicas sanctiones, sibi quæ ab Apostolica Sede concessa privilegia, efficacis suæ defensionis præsidium, ut res postulaverit, eidem præstare, ac exhibere non dedignetur. Quamobrem præsentium tenore, ac vi, præfatam Dominationis Vestræ electionem notam facimus, eandemque quantum officii nostri ratio postulat laudamus, approbamus, & confirmamus cum omni ea auctoritate, & potestate, qua juxta Canonicas Sanctiones, & nostri Ordinis privilegia, Regularium Ordinum Conservatores frui valent, ac gaudere. In quorum fidem, &c.

§. II.

Quas qualitates debeant habere, qui secundum prædicta privilegia, & sanctiones Apostolicas institui possunt Judices Conservatores?

160. **Q**Uæcumque persona in Ecclesiastica dignitate constituta potest eligi in Judicem Conservatorem; uti ex omnibus privilegiis §. præcedenti relatis constat. Cùm autem Dignitas sit administratio rerum cum jurisdictione, in quo differt à Personatu, qui est præeminentia, seu præcedentia sine jurisdictione: ideo omnes illi, qui talem administrationem, cum jurisdictione habuerint, eligi poterunt in Conservatores: ut Episcopi, Archiepiscopi, Primate, Patriarchæ, Abbates, qui

omnes in dictis privilegiis exprimuntur, imo etiam Domini Cardinales, qui quamquam specialiter non nominentur in illis, cum tamen habeant maximam Dignitatem, inter Dignitatem Ecclesiasticam habentes, debent numerari. *Lezana tom. 1. part. 3. cap. 10. num. 12.* Moneta de Conservatoribus, cap. 5. quest. 3. num. 3. *Peyrin. tom. 2. privileg. Minim. in Constit. 5. Gregorii XV. §. 2. num. 12.* § Etiam Vicarii Generales Episcoporum, & eorum Officiales Generales ubilibet constituti, possunt ex vi prædictorum privilegiorum iudices Conservatores esse, ut expresse habetur in illis. Etiam Archidiaconi, Archipresbyteri, Præpositi, Decani Ecclesiarum; siquidem hi omnes habent Dignitatem Ecclesiasticam. Imo Canonici cujuscumque Ecclesiæ Cathedralis esto Canonicatus, nec Dignitas, nec Personatus esset. Nam in Bulla Sixti IV. pro Carmelitibus, Clem. VII. pro Minimis, Pii V. pro Dominicanis, & Gregorii XIII. pro Jesuitis expresse dicitur posse Canonicos Ecclesiarum Cathedralium in Conservatores nominari.

Canonici Ecclesiarum Collegiatarum olim propter aliqua Regularium privilegia in Conservatores eligi; modò tamen id fieri non potest, sed necesse est tales Canonicos Ecclesiarum Cathedralium esse: quia Clemens VIII. in Constitutione facta anno 1592. quæ habetur in tom. 3. Bull. inter Constitutiones hujus Pontificis, num. 3. & apud Barbol. de offic. & potest. Episc. alleg. 106. num. 54. de-

claravit nullas esse omnes, & quascumque in iudicem Conservatorem deputationes eorum, qui qualitates non haberent requisitas à Bonifacio VIII. in Constitutione, quæ incipit *statutum*, & habetur in cap. 11. de re script. in 6. Inter quas una est: fancimus igitur, ut nullis nisi Dignitate præditis, aut Personatum obtinentibus, seu Ecclesiarum Cathedralium Canonicis, causæ autoritate litterarum Sedis Apostolicæ, vel Legatorum ejusdem de cætero committantur. Idem præstat Gregorius XV. in Constitutione, incipiente *Santissimus*, anno 1621. edita, quæ habetur in 4. rom. Bullar. inter Constitutiones hujus Pontificis, num. 9. & apud Peyrin tom. 2. privileg. Minim. inter Constitut. hujus Pontif. num. 5. & apud Bordon. tom. 3. resolut. 95. num. 4. Barbol. sup. num. 55. & hic Pontifex etiam renovat Constitutionem dictam Bonifacii VIII. quæ incipit *Statutum*, & revocat omnia privilegia, concessionis, & indulta in contrarium. Et ita tenent Bordon. *supra numer. 15.* Peyrin. §. 2. num. 10. Barbol. allegat. 106. num. 12. Moneta de Conservator. cap. 5. quest. 8. à num. 118. *Lezana sup. num. 52.* § Piores tamen, Archipresbyteri, vel aliis dignitatibus dictarum Collegiatarum insignes Visi eligi poterunt in Conservatores: quia illi sunt Personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ. § Et etiam eligi poterunt in Conservatores, Personatus habentes, etsi Dignitatem non habeant: quia licet in virtute privilegiorum §. præcedenti propositorum non possint, possunt tamen ex vi

R r r 2 trium

trium modo propositarum Constitutionum Bonifacii VIII. Clementis VIII. & Gregorii XV. cum in eis expresse dicatur, *vel personatum obtinentes.*

Non potest esse Conservator sui Conservatoris.

162. Nemo autem potest esse Conservator sui Conservatoris, ex jure communi; quod aliqui Prælati non attendentes, munus Conservatorum ad invicem exercebant. Nec habere quis potest pro Conservatore eum, qui est sub ejus jurisdictione, dominio, vel districtu Ecclesiastico, vel temporali, Regibus, & Regnis exceptis. Quod totum deciditur in cap. *ultim. de officio & potestat. judic. delegat. in 6.* Barbola numer. 14. Lezana numer. 21. Pellizzar. tract. 8. cap. 7. sect. 4. numer. 91. § Controversiæ autem ortæ inter Conservatores, & Ordinarios super competentia jurisdictionis, per arbitros in forma juris electos decidendæ sunt, & interim in causa non est procedendum: sic enim statuitur in Tridentino *sess. 14. cap. 5.* & in Constitut. dicta Gregor. XV. sic habetur: *Si qua verò inter iudices Conservatores hujusmodi, & locorum Ordinarios controversia super competentia jurisdictionis orta fuerit, nequaquam in causa procedatur, donec per arbitros in forma juris electos super jurisdictionis competentia fuerit iudicatum.*

Prælati Regulares possunt institui Conservatores.

163. Cæterum nunc est prima difficultas; an Prælati Regulares immediati, ut Priores, Guardiani, &c. possint eligi in iudices Conservatores? Respondetur, posse, tam ex jure communi, quàm ex privilegiis: quia sunt Personæ in Dignitate constitu-

tæ; est enim Dignitas eorum munus, cum habeant administrationem, cum jurisdictione, tam in foro interno, quàm externo. Quibus accedit, quod in privilegio Clementis VIII. pro Minimis, prædictæ literæ Conservatoriæ dirigantur etiam ad Priores. Rodriguez *questionum Regularium tom. 1. questione 65. art. 3.* Peyrin. *tom. 2. privileg. Minor. in Constitut. 5. Gregorii XV. §. 2. numer. 11.* Tambur. *tom. 3. disputat. 17. quest. 4. num. 1.* Bordon. *tom. 3. resolut. 90. num. 15.* Lezana *tom. 1. part. 3. cap. 10 num. 14.* Pellizzar. *num. 90.* Fragofo *2. part. libro 4. cap. 12. §. 1. num. 3.* Joannes à Cruce *dub. 1. conclus. 2.* Antonius à Spiritu sancto *sect. 4. n. 201.* Imo etiam Vicarii Conventuum non habentium Priores, possunt eligi, quia sunt in Ecclesiastica Dignitate constituti. Joannes à Cruce, cum Sylvestro *verb. delegatus, n. 3.* Rodriguez *art. 5. §. Et idem, quod de Prælatiis diximus, dicimus de Diffinitoribus; licet enim Eorum munus non sit dignitas, quia non habent administrationem, est tamen Personatum, quia habent præminentiam, seu præcedentiam: Personatum autem honore illustres, ut diximus *n. 160. in fine.* institui possunt Conservatores. Lezana in *Consiliis, consil. 40. n. 86.* & hic *c. 10. n. 51.* An. à Spiritu *S. n. 202.* Sed illi Regulares, qui Superiores, Vicarii, seu Priores claustrales vocantur, quique in suis Monasteriis habent supra se alium Superiorem, nequeunt Conservatores institui, ut rectè docet Tambur. *sup. q. 4. n. 7.* citatis Rodrig. Miranda, Moneta, & Peyrin,*

Decretū
Concilii
Tridentini
de eligendis
iudicibus
synodali-
bus.

164. Secunda difficultas est, an præter supradictas conditiones requiratur, ut illi eligantur in Conservatores, qui prius fuerint electi in iudices Synodales in Conciliis Provincialibus, aut Diœcesanis secundum præscriptum Concilii Tridentini *sess. 25. de reformatione. n. cap. 10.* Pro quo supponendum est dictum Conciliū in eo loco hæc habere: *Statuit sancta Synodus in singulis Conciliis Provincialibus aut diœcesanis, aliquot personas, quæ qualitates habeant juxta Constitutionem Bonifacii VIII. quæ incipit statutum, & alioquin ad id aptas designari, ut præter Ordinarios locorum, iis etiam post hæc causa Ecclesiastica ac spiritalis, & ad forum Ecclesiasticum pertinentes in partibus deleganda, committantur.* Et si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci cum consilio capituli alium in ejus locum usque ad futuram Provinciam, aut Diœcesanam Synodum: ita ut habeat quæque Diœcesis quatuor saltem, aut etiam plures probatas Personas, ac ut supra, qualificatas, quibus hujusmodi causa à quolibet Legato, vel Nuntio, atque etiam à Sede Apostolica committantur. Hactenus Concilium. Et tales designatæ à Synodo Personæ iudices synodales appellantur. Quæritur ergo modò, an instituendi in iudices Conservatores, debeant esse ex his, qui in Conciliis Provincialibus, aut Diœcesanis in iudices synodales assignantur, & non alii?

165. Ad hoc dicimus omnino hoc requiri secundum Constitutiones Clementis VIII. & Gregorii XV.

quas n. 161. adduximus: quia in illis cum revocatione omnium in contrarium privilegiorum, decernitur prædictos Conservatores debere esse ex iis, qui electi sunt, & designati in iudices synodales in Conciliis Provincialibus, ac Diœcesanis juxta decretum Concilii Tridentini: & si quæ litteræ aliter expediantur, illæ ac deputationes ejusmodi omnino, & exinde sequenda nullius sunt roboris, vel momenti. Addit Gregorius XV. *Qui secus, quam juxta formam superius præscriptam, Conservatores hujusmodi cum effectu eligere, seu electis, aut deputatis uti ausi fuerint, Regulares quidem voce activa, & passiva sint ipso jure privati, adeo, ut habilitationem à nemine præterquam à Romano Pontifice consequi valeant: & prædictorum omnium Conventus, ac Monasteria, ac loca hujusmodi, eorumque Persona, ac bona careant Conservatore ad annum, ita ut illorum causa interea coram locorum Ordinariis dumtaxat cognosci, ac definiti debeant.* Et ut ex his Personis dentur plures, qui in Conservatores eligi valeant, sic prosequitur: *Sanctitas sua admonitos voluit omnes locorum Ordinarios, ut in Synodis Provincialibus, ac diœcesanis quamplures Personas ex habentibus qualitates, in prædicta Constitutione ejusdem Bonifacii contentas, & alioqui ad id aptas designare procurent.* Et si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci cum consilio Capituli alium in ejus locum, usque ad futuram Provinciam, aut Diœcesanam Synodum.

tutiones
Clemen-
tis VIII.
& Greg.
XV. non
possunt
eligi in
Conser-
vatores
nisi iudi-
ces sy-
nodales

Aliud
decreu
circa
hoc à
Grego-
rio XV.
editum,
refertur.

166. Et ut certo constare posset de Conservatoribus à Regularibus electis, ad tollendas omnes fraudes, quæ in hoc possent accidere, addit idem Gregorius XV. *Ut Regulares, ac persona hujusmodi in Italia infra duos, extra Italiam infra sex menses à die publicationis in urbe presentis Constitutionis inchoandos, debeant sibi eligere, seu assumere Conservatores, juxta formam superius propositam, ejusque electionis, seu assumptionis documentum infra tempus hujusmodi, penes acta Curia Ordinariorum exhibere, & dimittere teneantur; alioquin eo termino elapso quamdiu Conservatores secundum formam presentis Constitutionis non elegerint, coram eisdem Ordinariis conveniantur: Quodque Conservatores hujusmodi semel legitime deputati, nisi ex legitima causa à Sede Apostolica, ac locorum Ordinariis, prout eisdem Regularibus libuerit, approbata, durante quinquennio à die deputationis amoveri, aut mutari nullatenus possint, aut valeant.* Postea nihilominus declaratum est à Sacra Congregatione prout refert Barbosa in collect. Bullar. verb. Regulares 1. Lezana num. 58. & Antonius à Spiritu sancto num. 205. Regulares, qui in tempore eis à Gregorio XV. præfixo Conservatores eligere non curaverint, dicto tempore elapso, quancumque eis libuerit, eos eligere posse. Ita omnes, qui post dictas Constitutiones Clementis VIII. & Gregor. XV. scripsere, ut videre est apud Lezanam, Bordon, Peyrin, Barbosa, Monetam, & alios.

Excon-
suetudi-
167. Cæterum cum in Regnis Hispaniæ nullibi ab Episcopis vi-

deamus synodales judices deputari, quin potius ad causas, & casus particulares passim eligantur, qui habent qualitates de jure communi, nimirum qui sint in Dignitate Ecclesiastica, vel Personatu constituti, quorum munus finitima causa expirat, & si nova suboriat, novus vel idem instituitur; non videntur dictæ Constitutiones Clementis VIII. & Gregorii XV. in hac parte usu receptæ in Hispania. Quin potius contrario usu abiogata, ut videtur tenere Diana, quem refert, & sequitur N. Antonius à Spiritu sancto tract. 2. de privileg. disp. 1. sect. 4. Peyrin. ad Constit. 5. Gregorii XV. §. 1. num. 1. Lezana in Consiliis consil. 40. num. 88. & num. 110. sine, ubi refert quædam Bullam Innocentii X. die 14. Maii expeditam anno 1648. in qua hoc punctum videtur decisum; & ideo modò in Hispania eligi possunt in Conservatores, qui conditiones supra relatas habuerint, etiamsi non sint ex iudicibus synodalibus: nec necessarium erit ad quinquennium esse dictos conservatores electos: sed eligi, & institui poterunt prout casus, & necessitates occurrentes postulaverint; dummodo conditiones supradictas habuerint, & ea quæ dicemus §. sequenti observaverint.

* * *

§. III.

Ad quid se extendat Potestas, & Jurisdictio Judicum Conservatorum.

Amplif-
fima Cō-
servato-
rum ju-
risdictio
declara-
tur.

168. **C**onservatorum jurisdictio, & autoritas tanta est, ut impediri non possit ab Ordinariis, Nunciis, aut Legatis etiam de latere; sed in causis eisdem commissis majores sunt prædictis Ordinariis, aut Legatis, ut colligitur *ex cap. 2. de potest. jud. deleg. in 6.* Quare contra prædictos, & etiam contra Nuncios Apostolicos, tueri se poterunt Regulares, per suos Conservatores. Sanchez *tom. 2. consil. lib. 2. cap. 9. dub. 6. nu. 4.* Lezana *tom. 1. part. 3. cap. 10. nu. 34.* & possunt Conservatores procedere per censuras Ecclesiasticas, excommunicationem, interdictam, & suspensionem contra sibi inobedientes. Tum ex jure communi, *cap. sane 2. de potest. judicis deleg. cap. autoritate, de privileg. in 6.* Tum etiam; quia sic habetur expressè in privilegiis Conservatoriis Religionum, ut patet ex Bulla Sixti IV. pro Carmelitis, Clementis VII. pro Minimis, Pii V. pro Dominicanis, & Gregorii XIII pro Jesuitis. Et ita docent Azor. *tom. 2. lib. 5. cap. 35. questione 10.* Barbof. *de offic. & potestat. Episcop. allegat. 106. num. 36.* Peyrin. *tom. 2. privileg. Minimorum, Constitut. 5. Gregorii XV. §. 6. num. 45.* Bordon. *tom. 3. resolut. 95. n. 14.* Pellizzar. *tractat. 8. cap. 7. sect. 4. n. 119. & 133.* Qui advertunt, quòd quando contra Episcopos proce-

dendum est, adhibere debent diligentiam, ut cum omni modestia, patientia, & reverentia se gerant. § Et notandum est cum Lezana *num. 86.* Joanne à Cruce *lib. 2. cap. 10. dub. 4. conclus. 2.* quòd si Conservator nolit facere fidem Ordinario de suis litteris, non potest eum nolentem exequi suam sententiam, excommunicare. Quia delegatus nullam potest habere supra Ordinarium jurisdictionem, nisi quando iste est illi rebellis. Non tamen dicitur rebellis, dum petit fidem de ejus Commissione: quia sic perendo utitur jure suo, *cap. in jure, de officio delegati.*

169. Quare Conservator Reli-
gionum potest procedere contra E-
piscopos, Archiepiscopos, Nuntios
Apostolicos, & etiam contra alios
Religiosos, & contra quoscumque
Ecclesiasticos, & contra Collegia,
Universitates, & Communitates,
habentes etiam facultatem eligendi
Conservatorem; & contra quascum-
que personas, ut in supradictis privi-
legiis habetur. Et potest appellatione
quacumque postposita, procedere
per censuras Ecclesiasticas, quoties
opus fuerit, & usque ad invocatio-
nem brachii secularis, ut patet ex
privilegiis citatis. Nec potest ab Or-
dinario impediri, si b privatione Of-
ficii, & exercitii, jurisdictionis ipso
facto incurrenda. Et irritum est om-
ne quodcumque in contrarium at-
tentatum, ut Cisterciensibus conce-
sit Martinus V. & habetur in ipso-
rum compendio *titul. Bulla Conser-
vatoria, §. 1.* & tenet Joannes à Cru-
ce *supra conclus. 2.* Cæterum ab ejus
sen-

sententia appellari potest, cum vel causa est dubia, vel ad infligendam poenam procedit; non tamen cum res est notoria: quia in notoriis non admittitur appellatio. Farinacius in *praxi criminali, quest. 21. à num. 118. usque ad 128.* Barbol. de officio & potestate. *Episcop. allegat. 106. num. 33.* Sed tunc ad solum Romanum Pontificem est appellandum: quia Conservator est delegatus Papæ. Barbosa *num. 4.* Tuschus verbo *Conservatores, conclus. 760. num. 6.* Imo si conservatores contra Regulares procedant, limites suæ facultatis excedendo, recusari poterunt: ex textu in *cap. si quis contra Clericum, de foro compet. cap. secundo requiris, §. 3. de appellacionibus.*

Conser- 170. Jurisdictio Conservatorum, vatores possunt non solum extenditur ad defensionem Religiosorum, sed etiam familiarium, & servorum eorundem; si res Religiosorum de- juxta Tridentin. *session. 24. cap. 11. In Monasteriis actu serviant, & intra eorum septa ac domos resideant, subque eorum obedientia vivant;* possunt ergo ad defensionem istorum procedere in manifestis injuriis, ac violentiis, & servata forma præscripta in Constitutione Gregorii XV. de qua statim. Ita concessit Pius V. pro Dominicanis illis verbis: *Adversus inferentes eis, aut eorum procuratoribus, agentibus, servitoribus, & familiaribus in præmissis eorundem alicui molestias, vel injurias, aut gravamina, &c.* Et idem habetur in Bulla Gregorii XIII. pro Jesuitis. Villalobos *2. part. tractat. 35. difficult. 6. num. 9.* Pellizzar. *num. 129.* Lezana *num. 65.* Antonius à Spiritu san-

cto *num. 219.* & possunt etiam procedere ad defensionem Syndicorum, & procuratorum eorundem Fratrum; non ut sunt singulares personæ, sed ut sunt eorum officiales, idque in casibus specialibus, spectantibus ad eorum officium. Sic concessit Clemens VII. Minoribus in Bulla, quæ incipit: *Dum consideramus,* apud Casarub. in *Compend. verb. procuratores, num. 13.* & Rodriguez *tom. 3. qq. Regul. q. 39. art. 4.*

171. Sed loquendo de rebus, causis, aut negotiis, ad quæ Judicium Conservatorum jurisdictio se extendit, sciendum est, quod inspectis, & attentis Regularium privilegiis, illorumque tenore, ac verbis, cognoscere olim poterant Conservatores de omnibus causis tam civilibus, quam criminalibus, seu mixtis, tam de eis, in quibus Regulares erant Rei, quam de eis, in quibus erant Actores, & de quibuscumque injuriis, molestiis, violentiis, tam manifestis, quam non manifestis Eis irrogatis sine judiciali indagine, vel cum illa, prout res, & causa postularet, ut dicta privilegia legenti liquido constabit; specialiter consideranti illud Sixti IV. Carmelitæ concessum, in quo mandat Conservatoribus, *no permittant eos indubitè molestari, aut eis gravamina, injurias, atque damna inferri, seu quomolibet irrogari,* & postea ait: *In quibuscumque causis per eos movendis, ac quacumque ratione, vel causa, & addit: ac etiam summarie, & de plano absque strepitu, & figura judicii.* Et Bullam Clementis VII. pro Minimis, in qua idem eisdem Conservatoribus præcipit,

incipit, his verbis : Ne permittatis eosdem super libertatibus, privilegiis, indultis, rebus, & bonis prædictis, ab eisdem, & quibuslibet aliis indebitè molestari, vel eis gravamina, vel damna, seu injurias irrogari, aut coram quibuscumque judicibus Ordinariis, vel Delegatis, etiam Apostolicis, quavis occasione, vel causa, etiam criminali eosdem Fratres trahi, &c. & postea addit : in illis videlicet, quæ judicialem requirunt indaginem, summarie, simpliciter, & de plano sine strepitu, & figura judicii ; in aliis verò prout qualitas eorum exigit. Quod idem habetur in Bulla Pii V. pro Dominicanis, & in Bulla Gregorii XIII. pro Jesuitis, sub illis verbis: De quibusvis molestiis, damnis, injuriis tam presentibus, quam futuris. Et addit, quòd absque judiciali indagine, & cum illa procedere possint, prout qualitas rerum postulaverit; & in quibuscumque causis tam civilibus, quam criminalibus, & mixtis: etiam in eis, in quibus Regulares Actores fuerint. Quæ omnia ad intentum ponderant Farinacius 2. parte, decis. 616. numer. 3. & 4. Peyrin. tom. 2. Constitut. 5. Gregorii XV. §. 6. à numer. 34. Pellizzar. tract. 8. cap. 7. sect. 4. numer. 120. Sorbus in Compend. privileg. Mendicant. verb. Conservatores. Lezana tom. 1. part. 3. cap. 10. n. 22. Barbol. de offic. & potest. Episc. alleg. 106. à n. 33.

Qualiter per Gregorium XV. jurisdictione Conservatores

172. Cæterum licet hæc ita sint, secundum privilegia Regularibus concessa; illa tamen postea variè alterata, & immutata fuere à Sede Apostolica: specialiter à Gregorio XV. in Constitutione multoties citata, quæ

incipit, Sanctissimus, anno 1621. & habetur 4. tom. Bullar. inter Constitutiones hujus Pontificis numero 9. ubi circa prædictorum Conservatorum autoritatem, & jurisdictionem, hæc decernit : Ut coram ipsis Conservatoribus Regulares, ac Persona superscripta conveniri quidem, aut trahi debeant; sed alios convenire, aut trahere non possint; ita ut memorati Conservatores, in causis, in quibus Regulares, & alii Actores fuerint, nullam prorsus jurisdictionem habeant. Sed in iis tantum, in quibus Rei extiterint. Nec extra civitates, aut Dioceses, in quibus fuerint deputati, contra quoscumque procedere præsumant. § Quæ limitatio jurisdictionis Conservatorum cum nimis dura videretur, & Regulares quidem coram prædictis Conservatoribus conveniri, aut trahi deberent; ipsi autem non possent alios trahere, aut convenire, ita ut in causis, in quibus Regulares essent Actores, nullam prorsus jurisdictionem haberent; sed tantum in illis, in quibus Rei existerent, Supplicatum fuit, ab ipsis Sacre Congregat. ut decideret hoc dubium. An per hæc verba sublata sit facultas, quam habent Conservatores defendendi Regulares, & alios à manifestis injuriis, & violentiis, quæ illis de facto inferuntur, dum à suis possessionibus desiciuntur, & propriis bonis frui, aut uti impediuntur? Cui dubitationi Sacra Congregatio anno 1624 sic respondit : Ejusmodi verbis minime sublata esse facultatem, quam habent Conservatores defendendi Regulares à manifestis injuriis, ac violentiis. Quæ resolutio habetur in 4. to. Bullar.

vatorum limitetur.

§§ inter

inter Constitutiones Gregorii XV. post 9. § Unde secundum dictam Constitutionem Gregorii, & Congregationis Sacrae declarationem solum possunt modò cognoscere Conservatores Regularium de illis causis, in quibus Regulares Rei fuerint, & in eis in quibus Actores fuerint, quoad injurias tantùm, & manifestas violentias, secundum formam, *cap. finali, de offic. & potest. judic. deleg. in 6. innovatam à Gregorio XV.* ita docent Bordon. *tom. 3. resolut. 95, à nu. 6.* Lezana *tom. 1. part. 3. cap. 10. num. 62.* Pellizzar. *tract. 8. cap. 7. sect. 4. nu. 120.* Moneta *de Conservatoribus, cap. 7. quest. 6. num. 343.* Peyrin. *tom. 2. in Constit. 5. Gregorii XV. §. 6. num. 50.* Antonius à Spiritu sancto *tract. 2. de privileg. disp. 1. sect. 4. num. 212.* § Illa autem dicitur manifesta injuria, quæ per facti evidentiam ita notoria est, ut examinatione non indigeat: vel si indigeat, probari tamen posset clare, & certitudinaliter per multos testes, & negari non possit. Violentia vero dicitur, injuria cum vi, & impetu, personis, vel rebus facta. Tuschus *verb. manifestum, conclus. 75, num. 7.* & *verbo violentia, conclus. 214.* Menochius *in Prelud. de recuperanda possessione. à n. 38.*

Ad quæ- 173. Ex quibus sequitur resolutio
tam loci aliquarum difficultatum. Primò quid
distan- dicendum sit ad illam quæstionem,
tiam, ju- videlicet, ad quantum loci distan-
risdictio- tiam se extendat judicum Conserva-
Confer- torum autoritas? Respondetur e-
vatorum- nim, quòd attentis privilegiis Grego-
exten- rii XIII. pro Jesuitis, & Clementis
datur. VII. pro Minimis, poterant extra ci-

vitates, & dioceses, in quibus deputati fuerant, contra delinquentes procedere: dummodo id non foret ultra tres diætas. Est autem una diæta, iter unius diei, id est 20. milliariù, quæ computanda sunt non ab urbibus, vel ædificiis; sed à terminis diocesis, intra quam Conservator existit, ita Joannes à Cruce *de privileg. lib. 2. cap. 10. dub. 3. num. 2.* Peyrin. *§. 6. num. 46.* Antonius à Spiritu sancto *num. 217.* Lezana *num. 27.* Rodriguez *tom. 1. quest. 65. articulo 7.* Portell. *in dub. Regular. verb. Conservator, num. 5.* Unde poterant Prælati Regulares ex vi suorum privilegiorum eligere sibi Conservatores, non solum in Diocesis, in quibus erant Conventus illorum existentes; sed etiam extra eas degenes, dummodo reus intra tres diætas citari posset. § Cæterum ex jure communi *in cap. ultimo, de offic. judic. delegat. in 6.* quòd innovatum fuit à Gregorio XV. in Constitutione sæpius citata, non possunt hoc tempore suum munus exercere, nisi intra civitates, & Dioceses, in quibus deputati fuerunt, Moneta *cap. 7. quest. 2. num. 61.* Lezana *num. 64.* § Quamvis sit probabile, nihil in hac parte innovatum fuisse à Gregorio XV. si dicatur in ea solum prohibuisse, ne Conservatores suum munus exerceant extra civitates, & dioceses, in quibus deputati sunt, ita quòd non possint suum munus exercere, cum à civitatibus, & diocesis, in quibus deputati sunt, abfuerint; poterunt tamen tunc alteri existenti in loco, in quo ipsi deputati sunt, suum officium delegare. Ita Pey-

Peyrin. & Lezan. quos refert, & sequitur N. Antonius à Spiritu sancto tract. 2. disput. 1. sect. 4. num. 218. Item Moneta, Sorbus, Rodriguez, quos refert, & sequitur Tamburin. de jure abbat. tom. 3. disput. 17. quest. 1. num. 6. § Sed notat bene Joannes à Cruce dub. 3. concl. 3. Quod quando Conservator Regularium non valet tunc accedere ad loca, in quibus morantur, qui sunt citandi, monendi, vel prohibendi, possunt ista efficere per edicta publica, affigendo illa in locis publicis, de quibus sit verisimilis conjectura, quod ex ipsis ad ipsorum citatorum, monitorum, vel prohibitorum notitiam pervenire valeant: ut concessit Societati Jesu Gregorius XIII. & Pius V. Ordini Prædicatorum.

Post
Constitutionem
Gregorii
XV. post
sunt
Conservatores
procedere
in causis,
in quibus
Religiosi
sunt
actores:
&c.

174. Sequitur secundo, quid dicendum sit ad illam questionem, an Conservatores Regularium post Constitutionem Gregorii XV. possint procedere, cum ipsi Regulares sunt Actores, in causis civilibus eorum, contra eos qui aliquam pecunie summam, vel aliquam aliam rem ipsis debent ex locationibus, legatis, testamentis, &c. quando debitor non vult solvere id, quod tenetur? Respondetur enim, quod nisi fuerit injuria, aut violentia manifesta, non poterunt, propter illa verba Gregorii: quod *Conservatores in causis, in quibus Regulares actores fuerint, nullam prorsus jurisdictionem habeant.* Ceterum hoc non tollit, quo minus Regulares possint agere coram Conservatoribus suis contra prædictos propter manifestas injurias, seu violen-

tias, quas manifeste faciunt, qui solvere ea, quæ certo tenentur, nolunt. Et tunc tales Conservatores, contra hujusmodi debitores possunt procedere: etiam si Regulares Actores fuerint; propter declarationem Sacrae Congregationis supra num. 172. adductam: Quæ declaravit, posse Conservatores defendere Regulares à manifestis injuriis, & violentiis, quæ illis de facto inferuntur, dum à suis possessionibus deiciuntur, & propriis bonis frui, aut uti impediuntur. Quod sane accidit quando non vult debitor solvere quod tenetur: quia tunc ne creditor fruatur, aut utatur propriis bonis, impedimentum apponit. Sic Joannes à Cruce dub. 5. conclus. 2. Lezana num. 61: Antonius à Spiritu sancto num. 215. Bordon. resolut. 95. num. 1. Pey. in §. 6. num. 50. Moneta cap. 7. quest. 8. num. 394. Diana 3. part. tractat. 1. resolut. 2.

175. Sequitur tertio, quid dicendum sit ad illam questionem, an Judices Conservatores post Constitutionem Gregorii XV. cognoscere possint de his, quæ judiciale requirunt indaginem, nempe cognitionem causæ, ejusque examinationem propter illius dubietatem? Pro cuius resolutione supponimus, in causis Regularium, tam iis in quibus Actores fuerint, quam iis in quibus fuerint Rei, posse, & debere Conservatores procedere de plano, & sine strepitu, & figura judicii: quia ubi agitur de causis Regularium apud eorum Prælatos, & Conservatores, servari non debent apices juris, nec subtilis illius forma, quæ in aliis causis præscribitur,

Quomodo
Conservatores
cognoscere
possint
de his,
quæ judiciale
indaginem
requirunt?

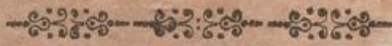
tur; ut habetur in cap. *Qualiter, & quando, de accusatoribus*, & in singulorum Ordinum Constitutionibus hoc caveri solet, ut apud nos 3. part. *Constitutur. cap. 10. num. 8.* § Et isto supposito ad quæsitum negativè respondetur: maxime si Regulares Actores fuerint: quia Gregorius XV. decernit non posse Conservatores procedere in causis, in quibus Regulares Actores fuerint. Et licet ex declaratione Sacræ Congregationis procedere possint in causis manifestarum injuriarum, etiam si in illis Actores fuerint Regulares, hoc tamen est ideo, quia in manifestis judicialis indagatio non requiritur; maxime, quia Sacra Congregatio dum concedit Regularibus, in manifestis posse coram Conservatore agere, subdit: debere servari formam præscriptam ab Innocentio IV. in cap. 1. de offic. deleg. in 6. ubi dicitur: non posse Conservatores ad ea, quæ judicialem indaginem exigunt, suam extendere potestatem. Lezana num. 63 Pellizzar. 114.

Quid factum 176. Cæterum in cognoscendis cere de injuriis, aut violentiis manifestis, possunt Conservatores illam indaginem servator, adhibere, quæ in notoriis solet committeri ut debite procedat. munitur usurpari: quia cui committitur in notoriis facultas, debent ea committi, sine quibus jurisdictio nequit exerceri; Sed non potest Conservator in notoriis procedere, nisi de rei notorietate notitiam capiat, & ad ferendum testimonium testes cogat, si fortè delictum sit aliis notorium, & non ipsi: aliaque iis similia præster, quæ aliquam important judicialem indaginem; ergo, &c. Peyrin. tom. 2.

Constitutur. §. Gregorii XV. numer. 40. Moneta cap. 7. quæst. 3. num. 90. & 93 Pellizzar. numero 116. Lezana num. 62. § Quare ut Conservator procedere valeat, necessarium est, quod ante omnia appareat injuriam, seu violentiam fuisse manifestam, & notoriam: quia ubicumque jurisdictio alicui competit respectu alicujus certæ qualitatis, ante omnia debet illi de illa qualitate constare. Si tamen de illa tali notorietate dubitet, vel clare de ea non appareat, poterit summarie examinare an injuria, vel violentia de qua agitur, notoria sit, & super ea probationes recipere ad fundandam suam jurisditionem: ita quod si eam notoriam esse reperiat, in sua jurisditione procedat: alias se incompetentem pronuntiet. Barbof. de offic. & potest. Episcop. alleg. 106 num. 20. Lezana num. 62. Pellizzar. num. 117. Peyrin. tom. 3. privileg. cap. 11. num. 10.

177. In fine hujus puncti rogabis, Penas quas pœnas incurrant Conservatores, qui limites suæ jurisditionis excedunt, & qui talem excessum procurant, vel certè impediunt, ne suum munus, in his, quæ possunt exerceant? Respondetur, Conservatores scienter excedentes suæ jurisditionis meras incurrere suspensionem ab Officio Conservatoris per annum: ut habetur in cap. final. de offic. deleg. in 6. & jure Hispan. in l. 1. titul. 5. lib. nova recopilat. privantur temporalitatibus, & connaturalitate illorum regnorum. § Cæterum cum in dicto cap. finali dicatur: scienter, sequitur non incurrere prædictas pœnas ab his, qui ex ignorantia

stantia etiam crassa excedunt, juxta à nobis dicta tom. 2. tract. 10. de Censur. cap. 10. n. 187. Sed in foro externo, ut scienter fecisse convincatur, debet probari: quia juxta regulam juris 48. *presumitur ignorantia, ubi scientia non probatur.* § Pars verò, quæ procuravit, quòd judices Conservatores excedant, effectu procurationis sequuto, qui est excessus de facto exercitus à Conservatore, excommunicationis pœnam incurrit, à qua absolvi non potest, nisi ei, quem sic fatigavit indebitè, primò satisfaciatur integrè de expensis, ut habetur dicto cap. final. Sed talis excommunicatio non incurritur nisi à parte procurante: id est ab eo, qui in judicio est Actor, vel Reus, non à tertia persona: quia textus solum de parte Procurante loquitur. Navarrus in *Manual. c. 27. nu. 125.* à Cruce *dub. 7. concl. 2.* Lezana tom. 71. Rodriguez tom. 1. *quæst. 65. art. ultim.* § Impedientes demum, vel molestantes Conservatores Regularium ne suam exerceant Officiam, incidit in excommunicationem, vel suspensionem à divinis latæ sententiæ: ex concessione Pii V. pro Dominicanis. Sed pœna prædicta lata sub illa distinctione, excommunicationis, vel suspensionis, in hoc sensu intelligitur: ut delinquens unam dictarum Censurarum determinatè incurrat, quam ipse elegerit. Bonacina *disp. 1. de Censuris quæst. 1. punct. 7. num. 1.*

PUNCTUM VI.

De Privilegiis Regularium, virtute quorum possunt in suis Ecclesiis sepelire eos, qui in eis eligunt sepulturam.

178. **D**iversa sunt privilegia Regularibus concessa circa mareriam hujus puncti. Alia circa electionem liberam sepulturæ, quæ ab extraneis sæcularibus, laicis, & Ecclesiasticis, potest eligi in Ecclesiis, capellis, claustris, &c. Alia circa modum, quo Regularium sepultura debeat executioni mandari. Alia circa exemptionem solutionis portiois Canonice, & quartæ funeralis ex his, quæ relinquuntur ab illis, qui apud eos eligunt sepulturam. Alia circa res, & quantitatem, ex quibus solvi debeat quarta funeralis, ab eis, qui solvere tenentur. Quare punctum hoc in sex paragraphos dividemus, ut in eo distinctius procedamus. In primo agemus de his quæ pertinent ad sepulturam in communi, à quibus eligi potest, & in quo loco debent sepeliri, qui eam non elegerunt. In secundo de his qui ex jure, Ecclesiastica sepultura privantur. In tertio de privilegiis Regularium sepeliendi in suis Ecclesiis illos, qui in illis sepulturam elegerint. In quarto de portione canonica, & quarta funerali erit sermo, quæ sint? Et à quibus solvi debeant? In quinto & sexto de privilegiis exemptionis à solutione quartæ funeralis aliquibus Religionibus concessis.

Quid in hoc puncto sit agendum supponitur.

§ 1

§ 2